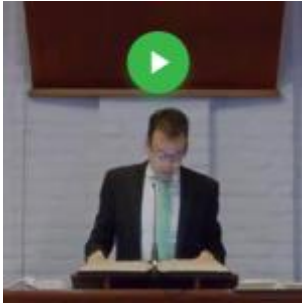

2. De zevende dag: rust in God, rust voor de schepping

Genesis 2:1-3, Leviticus 25:1-7

Op welke dag was God klaar met Zijn scheppingswerk? ‘Ja, op de zesde dag natuurlijk!’ Ja, dat zou je denken. En toch staat er heel opvallend in Genesis 2 vers 2: ‘Toen voltooide op de zevende dag God Zijn werk, dat Hij gemaakt had.’ Het staat in de SV en HSV nu meer in een bijzin, misschien wel uit een soort verlegenheid, maar dat klopt niet. Het is een bewuste hoofdzin aan het begin: ‘Toen voltooide op de zevende dag God Zijn werk, dat Hij gemaakt had.’

Aan het einde van de zesde dag lezen we dat God terugkijkt op die dag, en zegt: het is zeer goed. 1 vers 31. Dat brengt sommige uitleggers en vertalingen dan in verlegenheid als er dan in 2 vers 2 toch staat: en God voltooide zijn werk op de zevende dag! Toch staat het er bewust: God voltooide Zijn werk op de zevende dag. Dat betekent: Op de zevende dag verklaarde God Zijn werk ook echt als af, en keek Hij er in Zijn geheel op terug. En dat is onderdeel van Gods rusten op die dag. Dat betekent: de rustdag hoort helemaal bij de scheppingsweek! Werk en rusten mag je nooit los zien van elkaar. Je bent nog niet klaar met je werk als je er niet ook echt op terugkijkt en van uitrust, en je hebt niet echt rust als je niet ook op je werk terugkijkt. Werk en rust horen bij elkaar. De zevende dag is de dag dat God oordeelt: ‘ja, en nu is mijn werk voltooid; het is helemaal af; Ik kan rusten’. Vers 2: ‘Toen God op de zevende dag Zijn werk, dat Hij gemaakt had, voltooid had, rustte Hij op de zevende dag van al Zijn werk, dat Hij gemaakt had.’. Als het af is, als het voltooid is, kan er gerust worden. Dat hoort dus bij de schepping! Rust. Om-dat het af is; voltooid; klaar. Dat is toch zeer opmerkelijk! Namelijk: dat God dus blijkbaar rust. Dat is opmerkelijk.

Ten eerste: het wekt de indruk dat God zes dagen hard aan het werk was om het af te krijgen... maar: die zes scheppingsdagen: ‘God sprak en het was er’. Dat zijn scheppingswerken van een split second! God hoefde toch niet hard te werken om het af te krijgen, want: Hij sprak en het was er. Moet God dan rusten?

En ten tweede: lezen we juist niet elders in de Bijbel dat God helemaal niet rust? Want: God wordt nooit moe! Wij mensen zijn zwak en kwetsbaar, dus wij raken uitgeput. Maar God toch niet? Die bekende woorden van het slot van Jesaja 40: ‘Weet u het niet? Hebt u het niet gehoord? De eeuwige God, de HEERE, de Schepper van de einden der aarde, wordt niet moe en niet afgemat. Er is geen doorgronding van Zijn inzicht. Hij geeft de vermoeide kracht en Hij vermeerdert de sterkte van wie geen krachten heeft.’

En zo zegt de Heere Jezus zelf, als hij er op aangesproken wordt dat Hij op zondag geneest: ‘Mijn Vader in de hemel werkt altijd, en Ik ook’ – dat betekent: God is altijd actief. Lied 11 uit Weerklank: ‘want Hij bergt u in zijn vrede, zegenend wordt Hij niet moe’. Maar Genesis 2

zegt: ‘Op de zevende dag rustte God van Zijn werk’ En: Hij zegende die dag, en heiligde die. Weet u? Dat staat er om ons. God geeft ons het ritme van zes dagen werk en één dag rust mee, en dat wordt op deze wijze uitgedrukt: God rustte zelf ook op de zevende dag, en vol-tooide zo zijn werk. Dat staat er voor ons. En zo krijgt dat een zwaar gewicht. Hoe kunnen wij ooit passend van God spreken? We spreken van Gods hand, en Gods ogen die ons zien; en nu van God die rust... Maar God heeft geen lichaam, want God is Geest, Johannes 4, en er is geen doorgronding van Zijn wijsheid, Jesaja 40. Maar toch: God daalt naar ons af, en zegt: na zes dagen werk was Mijn werk voltooid, en rustte Ik. En Ik heilig die dag, en zegen die. Dat staat er om ons: na zes dagen werk: een dag rust. En God heiligt, zegent juist die dag; dat staat er niet van de andere dagen: ‘En God zegende de zevende dag en heiligde die’. Niet in de trant van: alleen de vrije dag wordt gezegend, omdat werken niet leuk is; dus eigenlijk een onderwaardering van de werkweek; nee: een werkweek zonder rustdag is geen werkweek, het gaat om het ritme: op werken volgt rust, en dat zegent God. De rust voltooit de werkweek. Zoals God rustte: zo moeten ook wij rusten.

Dat dat zo in de Bijbel staat, betekent als eerste: Na zes dagen werk wordt onze aandacht dus weer van schepping teruggebracht naar Schepper. In het begin, nog voor de schepping er was, was God er. En nu, aan het einde: is de cirkel rond en vinden we rust bij God. God staat aan het begin en God staat aan het einde. Er staat niet: en laat de schepping op de 7e dag rusten, maar: God rustte op de 7e dag – en daarom nu ook de schepping. En dan is onze aandacht op Hem gericht.

Ik had het bij de preek uit Genesis 1 over die balansoefening: tussen mens, Schepper en schepping. En we zien zelf vaak alleen ons en de schepping, het milieu, en niet God; die betrekken de we dan niet in de ecologische crisis. En dan moeten wij de aarde redden. Maar Genesis 1 en 2 leren ons: zonder God gaat dat niet gebeuren. Als we niet eerst ook leren rust te vinden in God, zal er ook niet gewerkt worden. Wij moeten leren leven uit Gods rust. God, die na een werkweek zegt: neem rust, en Ik zal het zegenen; Ik heilig deze dag voor jullie; Ik zet hem voor jullie apart. Alleen vanuit de rust in Mij is er de zegen waaruit je deze schepping als Mijn Beeld kan beheren. Dat betekent vers 3: ‘En God zegende de zevende dag en heiligde die’.

Rust mijn ziel, uw God is Koning,
heel de wereld zijn gebied.
Alles wisselt op zijn wenken,
maar Hij zelf verandert niet.

In de kerk kom je tot rust voor Gods aangezicht.

Alleen zo heeft ook je werkweek zin. Want je brengt je werk bij God, onder Zijn heerschappij. Zo voltooi je het. En zo belooft God zijn zegen. Vanuit die rust en die zegen is er dan ook de opdracht die God de mens op de 6e dag gaf: om over Zijn schepping te heersen, als Zijn Beelddrager. Wanneer wij dan over die schepping heersen, is dat in het zelfde patroon van werk en rust. Dat blijkt uit het verdere van de Tora, de wet van Mozes. We horen elke zondag de wetslezing, waar geboden wordt: 10 maar de zevende dag is de sabbat van de HEERE, uw God. Dan zult u geen enkel werk doen, u, noch uw zoon, noch uw dochter, noch uw dienaar, noch uw dienstmaagd, noch uw vee, noch uw vreemdeling die binnen uw poorten is.’ En zo ook met het land, zo lazen we uit Leviticus: bebouw het zes jaar, maar het zevende jaar: ‘moet het voor het land sabbat zijn, een periode van volledige rust, een sabbat voor de HEERE.’ ‘rust, volledige rust, voor de Heere’, staat er.

God weet hoe de mens, aan zichzelf over gelaten, als maar zal doorrennen, zonder aan de schepping te denken, en vooral: zonder aan Zijn Schepper te denken. En zo ook zichzelf te vergeten. Alle balans zoek. Daarom doorbreekt God heilzaam ons zwoegen en draven; steekt God een spaak in het wiel, en zegt: op de zevende dag: rust. En: ook voor de dieren, en ook voor het land.

Waarom? Omdat dat goed is voor het land. In Exodus 23 wordt deze instelling van het sabbathsjaar ook genoemd, en dan met de motivatie: zodat u zelf; uw land, uw os en uw ezel: 'kunnen rusten en op adem kunnen komen'. Exodus 23:12. Om op adem te komen. Wat een mooie, beeldende uitdrukking.

En Leviticus zegt: waarom? Om God: het zevende jaar: 'moet het voor het land sabbat zijn, een periode van volledige rust, een sabbat voor de HEERE.' En, zegt Leviticus 25 verderop: want het land is van Mij.

Mens, dier en land, ze worden door God als één geheel behandeld, want zij hebben allen als schepping op zijn tijd rust nodig. Een dag, een jaar 'om op adem te komen'. Omdat het goed is; omdat God het wil – want de aarde is niet van ons, maar van Hem. Zo zijn wij aangesteld om te heersen over de schepping als beeldragers van God; in die balans, in dat ritme: werken en rust, onder de zegen van de Schepper, die zelf ook rustte van Zijn werk. Zo is ons ook het beheer van de aarde toevertrouwd. Vanuit de rust in God, als opdracht van God.

Als eerste vraag in de balans-oefening dan: heb ik zelf rust bij God? Voor ik naar de schepping kijk – heb ik zelf die rust? Zonder God zijn wij onrustig. Is ons hart opgejaagd. Zonder God begrijpen we ons eigen leven niet; de medemens niet en de wereld om ons heen. Ze zijn ons eerder chaos; woestheid en warboel. Hoe kunnen we dan goede beheerders zijn?

Augustinus zei: we zijn geschapen tot God, en onrustig is het hart, tot het rust vind in God.

Als ik de rust ken in God, 'Wat zou mijn hart nog liever wensen // dan dat het juichend u ontmoet // die leven zijn en leven doet' – Psalm 84 vers 1 in de berijming van het liedboek voor de kerken. Psalm 131:

Heb ik mijn ziel niet naar uw wil
gevoegd in vrede, mild en stil,
zoals het pas gespeende kind
troost in zijn moeders armen vindt

We leven in een ecologische crisis, en komt het niet voort uit onze onrust? Zonder vrede met God, zonder rusten in Hem is de maat zoek en is er geen richting. Zonder God is er geen verzadiging, en dus willen we altijd meer. In de economie: er moet altijd meer winst gemaakt worden, er moet altijd groei zijn. En wij willen altijd meer. Meer voorspoed, meer kunnen doen, meer groei en ontwikkeling, zonder grens, tot aan de hemel. We willen steeds meer profiteren van de welvaart.

Maar zo komt er nooit ruimte voor een economie van het genoeg. God die zegt: na zes dagen werk is het genoeg. Voltooid. Klaar. En nu rust. Paulus, 1 Timotheüs 6 vers 8: 'Als wij voedsel en kleding hebben, zullen wij daarmee tevreden zijn.' Dat kan Paulus alleen zeggen omdat hij vlak daarvoor spreekt over 'de godsvrucht'; het dagelijkse wandelen met God.

Leer eerst de zondag vieren; als de dag van rust en zegen, als de dag van kracht omdat Jezus op die dag opstond uit de dood; en zo ook de schepping toekomst geeft; ons leven zin. Dat als eerste in de balansoefening: rust in God de Schepper, de Verlosser.

En dan als tweede: in die geest ook heersen over de schepping. Zo is Gods opdracht. Als u

zelf rust, laat dan ook uw dieren rusten. En het land. ‘Als gij niet wilt wat u geschiedt, doe dat ook de schepping niet’.

Maar hoe moet dat? Land en dier laten rusten? Wel, die rust, dat op adem komen staat tegenover: uitputten. Je dieren en het land niet uitputten. Dus: wanneer je vis uit de zee vist, geef het dan ook ruimte voor herstel. En als je oerwoud kapt, geef het dan ook ruimte voor herstel. Als de broeikasgassen of de stikstofuitstoot te hoog zijn – geef het dan ook ruimte voor herstel. Zodat de schepping niet uitgeput raakt. Zodat de natuur op tijd op adem kan komen.

Ja, hoe kan er dan zegen rusten op onze huidige manier van leven, waarin de schepping op geen enkele manier de kans krijgt om tot rust te komen?

Bij de profeten lezen we van Gods oordeel, wanneer Israël uiterlijk wel de sabbat houdt, maar ondertussen de armen vertrappt en bezig is met oneerlijke handel op de andere 6 dagen. Amos 8. Als Israël zegt: ‘wanneer is de nieuwe-maansdag, de sabbat, voorbij, zodat we weer verder kunnen met onze oneerlijke handel?’ Waarop de profeet antwoordt:

‘De HEERE heeft gezworen bij de glorie van Jakob: Nooit zal Ik al hun daden vergeten! Zou hierom het land niet sidderen?’ (vers 7-8). Ja, zou hierom het land niet sidderen? Want als Israël onrecht deed: dan kwamen er hongersnoden, dan waren er jaren van droogte – de aarde getuigde tegen het volk... tot er verootmoediging en bekering kwam.

Wij putten de aarde uit, op alle fronten, overal. Want de rust in God ontbreekt, en dan is er mateloze onrust, die nooit genoeg heeft. Dan wil je steeds meer comfort en vermaak en techniek, als een verdovend, verslavend middel, om de leegte te overschreeuwen. Maar de balans is zoek. De schepping raakt uitgeput omdat we de ware sabbatsrust niet kennen.

Werkelijk: zonder God komen we niet uit deze ecologische crisis. De wereld heeft verlossing nodig.

Jezus zegt: Ik ben Heer, óók van de sabbat. En Jezus zegt: ‘Kom naar Mij toe, allen die vermoeid en belast zijn, en Ik zal u rust geven. Neem Mijn juk op u, en leer van Mij dat Ik zachtmoedig ben en nederig van hart; en u zult rust vinden voor uw ziel; want Mijn juk is zacht en Mijn last is licht.’

Rust vinden bij God op sabbat; rust vinden in Jezus, die ons leven verzoend heeft en richting geeft en rust. Alleen zo ontstaat er ruimte voor een economie van het genoeg. Van: ‘Als wij voedsel en kleding hebben, zullen wij daarmee tevreden zijn.’ Tegenover hebzucht en mateloosheid zijn er dan de vruchten van de Geest zoals vrede en zelfbeheersing; matigheid; maat weten te houden. Dan is er balans.

Ja. Op welke dag was God klaar met Zijn scheppingswerk?

Niet de 6e maar de 7e dag. Gelukkig maar. We worden wekelijks stil gezet voor het goede leven uit de rust. Om balans te vinden. Om eens naar buiten te gaan. Om de zee te zien, het bos, de bergen, het sterrenstelsel. Om zo, met God, op de eerste zes dagen terug te kijken; die schepping goed te beheren, zodat wij zeggen kunnen: en zie het is zeer goed.

Amen.